

แผนกลยุทธ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

สังกัดเทศบาล เขตภาคเหนือตอนล่างของไทย

A Strategic Plan for Internal Quality Assurance Management of Municipal School in the Lower Northern Part of Thailand

Doctor of Philosophy in Social Sciences Association
Ramkhamhaeng University

วศินี พิเดช¹

บทคัดย่อ

คุณิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาวิเคราะห์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน (2) จัดทำแผนกลยุทธ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน (3) ทดลองใช้แผนกลยุทธ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดเทศบาล เขตภาคเหนือตอนล่างของไทย ผลการวิจัยสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้ 1.) การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเขตภาคเหนือตอนล่างของไทย โดยรวมมีสภาพการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก ด้านข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยเกื้อหนุน โอกาสและอุปสรรค โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านสภาพแวดล้อมภายใน อยู่ในระดับมาก และสภาพแวดล้อมภายนอก อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ 2.) การจัดทำแผนกลยุทธ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเขตภาคเหนือตอนล่างของไทย พบว่า การตรวจสอบระดับคุณภาพของแผนกลยุทธ์ โดยรวมอยู่ในระดับดีถึงดีที่สุที่สุด ซึ่งแผนกลยุทธ์ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์ 3 ด้าน คือ การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพและการประเมินคุณภาพแต่ละด้านประกอบด้วย วิธีดำเนินการตามกลยุทธ์ ได้แก่ ด้านการควบคุมคุณภาพ โดยการจัดทำข้อมูลพื้นฐาน เพื่อใช้ในการวางแผน กำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรในโรงเรียนให้ชัดเจน กำหนดแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ด้านการตรวจสอบคุณภาพ โดยการจัดทำข้อมูล การจัดทำเครื่องมือและการดำเนินงานตรวจสอบคุณภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน และด้านการประเมินคุณภาพ ด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการ การจัดทำเครื่องมือและการจัดทำรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในโรงเรียน 3.) การทดลองใช้แผนกลยุทธ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเขตภาคเหนือตอนล่างของไทย ในโรงเรียนเทศบาล พบว่า โรงเรียนทั้ง 2 โรงเรียนได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาทุกมาตรฐาน และเมื่อเปรียบเทียบ 2 ปีการศึกษา ปีการศึกษา 2552 มีผลการประเมินสูงกว่าปีการศึกษา 2551

คำสำคัญ: แผนกลยุทธ์ ประกันคุณภาพภายใน ภาคเหนือตอนล่าง

¹ ครูวิทยฐานะเชี่ยวชาญ โรงเรียนเทศบาล 2 วัดชัยมงคล เทศบาลเมืองบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร

ABSTRACT

This research aimed to do analytical study, conduct, and try out a strategic plan for the internal quality assurance of municipal schools in the lower northern part of Thailand. The findings were as followed 1.) The practice of internal quality assurance in those schools and the internal environment were at the high quality level, while the data on support, opportunity and obstacle aspects including external environment were at the moderate level. 2.) In The process of conducting the strategic plan, it showed that the overall process was at the high toward highest level. The strategic plan consisted of vision, obligation, and goal of the following aspects: quality control , quality investigation, and quality assessment. For the quality control, the data-base for planning must be provided, then indicated the responsible roles and guideline for school personnel to follow, and significantly supported the community participation. To investigate the quality the data-base, instrument and guideline, and assessment must be performed by appointed committee. 3.) For trying out the strategic plan of internal quality assurance with the two municipal schools in the lower northern part of Thailand, those schools were certified with the warrant in all quality aspects; and the comparison showed that the quality assessment of the year 2009 was higher than that of the year 2008.

Keywords: Strategic Plan, Internal Quality Assurance, Lower Northern

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากพระบรมราโชวาททางการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ความว่า “...การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทศนคติ ค่านิยมและคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศก็ย่อมทำได้สะดวก รวดเร็ว...” (คณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี, 2539, หน้า 35) ประเทศไทยได้ประกาศใช้กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยมีเจตนารมณ์ เพื่อให้สิทธิทางการศึกษาดังที่ระบุในมาตรา 43 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่า (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช, 2540, หน้า 13) รวมทั้งกำหนดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาเป็นการเฉพาะ จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยหมวด 6 มาตรา 47 - 49 กำหนดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์การมหาชน ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมิน

ผลการจัดการศึกษา เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา จึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะเป็นระบบที่สถานศึกษาสามารถให้ความมั่นใจต่อผู้รับบริการอันได้แก่ ผู้ปกครองและผู้เรียนว่าจะได้รับการจัดการศึกษาที่ดีมีคุณภาพและมาตรฐาน มีแนวนโยบายที่ 3 นโยบายด้านคุณภาพ มาตรฐานทางการศึกษา เพื่อใช้พัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน และจัดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพเข้าสู่มาตรฐานชาติ โดยกำหนดให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพมาตรฐานภายในและจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน และเพื่อเตรียมพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างน้อย 1 ครั้งทุก ๆ 5 ปี นับแต่การประเมินครั้งสุดท้าย รวมถึงกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อกำหนดเป้าหมายคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานของชาติ (สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น, 2544, หน้า 8 - 9) การประกันคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานั้น จำเป็นต้องมีแผนการดำเนินงานที่ดี เพื่อนำ มาใช้ในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้บรรลุตามเป้าหมาย และแผนกลยุทธ์เป็นแผนการดำเนินงานที่ประกอบด้วยไปด้วยโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงหรือมีกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ซึ่งพวงรัตน์ เกษรแพทย์ (2543, หน้า 21) ได้กล่าวว่า การวางแผนกลยุทธ์ เป็น

แผนที่ครอบคลุมกิจกรรมทั้งหมดขององค์กร เป็นแผนงานตามหน้าที่และโครงการต่าง ๆ มารวมไว้เพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นต่อองค์กรและเป็นแผนที่มีความคิดเห็นและเป็นที่ยอมรับร่วมกันทั้งองค์กรสอดคล้องกับความเห็นของ นพ. ศรีบุญนาถ (2545, หน้า 10) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวางแผนกลยุทธ์ว่า เป็นการเพิ่มขีดความสามารถของกิจการในการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น เป็นการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์โดยกลุ่มบนพื้นฐานทางเลือกที่เป็นไปได้มากที่สุด ทำให้พนักงานเกิดความเข้าใจ ความสัมพันธ์การสร้างผลผลิตกับรางวัล ทั้งนี้เพราะการวางแผนกลยุทธ์เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดทิศทางขององค์กร การสร้างความสอดคล้องในทางปฏิบัติ การสร้างความพร้อมให้แก่องค์กร และการสร้างประสิทธิภาพในการแข่งขัน (จินตนา บุญบังการ และณัฐพันธ์ เจริญนันทน์, 2546, หน้า 16) จากรายงานการประเมินคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนสังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา พบว่า การประเมินคุณภาพภายนอกด้านผู้เรียนและด้านผู้บริหาร ควรต้องปรับปรุงทั้งในมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่กำหนด (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2547, หน้า 7) ซึ่งสอดคล้องกับรายงานผลการประเมินการจัดการศึกษา ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนในสังกัดเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 7 หรือเขตภาคเหนือตอนล่างของไทย (2548, หน้า 6 – 8) ที่พบว่าทุกมาตรฐานและตัวบ่งชี้ยังต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จากตามสภาพที่เป็นอยู่ผู้บริหารจะติดตามและแก้ไขงานในลักษณะที่เป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ในขณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง เพื่อนำ

ไปสู่การพัฒนาคุณภาพ จึงต้องเป็นการทบทวนและขับเคลื่อนระบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน รวมทั้งต้องมีการวางแผนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้งานวิจัยของ ดวงใจ กฤดากร (2545) พบว่า การดำเนิน การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจำเป็นต้องดำเนินการทั้ง 4 ด้านคือ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการตรวจสอบประเมินผลและด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน ตามวงจร P D C A ขณะที่การศึกษาของเข็มทอง ศิริแสงเลิศ (2540) ; สยาม สุ่มงาม (2541); วิลาวัลย์ ศรีแผ้ว (2546) พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่ยังไม่มีความพร้อมและขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา อีกทั้งคณะอนุกรรมการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานระบบโรงเรียนไม่ทราบขอบข่าย บทบาทหน้าที่ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมน้อย ขาดความชัดเจนในเป้าหมาย บุคลากรไม่เห็นความจำเป็นของการตรวจสอบ ทบทวน ปรับปรุงคุณภาพภายในของสถานศึกษา

โรงเรียนสังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา เป็นโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นโรงเรียนดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีลักษณะของการจัดการศึกษา โดยผู้นำท้องถิ่นในแต่ละท้องถิ่นเป็นผู้กำกับ ดูแลและควบคุมการบริหารการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลและเมืองพัทยาให้เป็นไปตามทิศทางและนโยบายของท้องถิ่นควบคู่ไปกับการจัดการศึกษาโดยมีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและวิธีการจัดการเรียนการสอนดำเนินการเช่นเดียวกับโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะ

ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล และเมืองพัทยา นั้น โรงเรียนต้องดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดให้โรงเรียนในทุกสังกัด ต้องดำเนินการประกันคุณภาพควบคู่กับการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสามารถบรรลุผลสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยการวางแผนกลยุทธ์ เพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพในสถานศึกษา โดยเน้นแผนกลยุทธ์ที่มีลักษณะเป็นแผนเชิงรุก มีความยืดหยุ่นสูง ประกอบด้วยวิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดประสงค์ นโยบาย และองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ส่งเสริมสนับสนุนให้การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้ใช้ เป็นแนวทางให้ผู้บริหารใช้ดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาชัดเจนเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ (2548, หน้า 5) ที่อธิบายถึงการวางแผนกลยุทธ์นั้นต้องอาศัยวิสัยทัศน์ ของผู้นำในการเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกที่จะกระทบทั้งเป็นการวางแผนในลักษณะพัฒนา เพื่อการแก้ไขและรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วยวิธีการคิดหรือการบริหาร เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ ด้วยการลงมือปฏิบัติให้เป็นจริงและต้องการคิดริเริ่มมองสิ่งแวดลอมในองค์กรและสิ่งแวดลอมภายนอกองค์กรประกอบกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการทำแผนกลยุทธ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเขตภาคเหนือตอนล่างของไทย ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับ

การทำแผนกลยุทธ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนสังกัดเทศบาล ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการวางแผนการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนสังกัดเทศบาลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเขตภาคเหนือตอนล่างของไทย
2. เพื่อจัดทำแผนกลยุทธ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเขตภาคเหนือตอนล่างของไทย
3. เพื่อทดลองใช้แผนกลยุทธ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเขตภาคเหนือตอนล่างของไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร คือ เทศบาลในเขตภาคเหนือต่างล่างของไทย จำนวน 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร ตาก นครสวรรค์ เพชรบูรณ์ สุโขทัย พิจิตร พิษณุโลกและอุตรดิตถ์ ซึ่งมีเทศบาลจำนวน 18 เทศบาล และโรงเรียน จำนวน 60 โรงเรียน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นบุคลากรในเทศบาลและโรงเรียนใน 18 เทศบาลจำนวน 442 คน ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าสายชั้น ครูผู้รับผิดชอบในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ประเมินแผนกลยุทธ์การดำเนินงาน

ประกันคุณภาพ จำนวน 10 คน และโรงเรียนที่ใช้ทดลอง จำนวน 2 โรงเรียน โดยใช้การสุ่มแบบจำแนกประเภทโรงเรียน (Stratified Random Sampling) เป็นขนาดใหญ่และขนาดกลาง แล้วใช้วิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ด้วยการจับสลากจากโรงเรียนในสังกัดเทศบาล 18 เทศบาล

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนเทศบาล กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การวางแผนกลยุทธ์และการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลจากการวิจัยครั้งนี้ จะทำให้ได้ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนสังกัดเทศบาล เขตภาคเหนือตอนล่างของไทย

2. ได้แผนกลยุทธ์การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนสังกัดเทศบาล เขตภาคเหนือตอนล่าง สำหรับผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้อง นำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้เกิดพันธกิจร่วมกันในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนสังกัดเทศบาลอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลจากการวิจัยครั้งนี้ ช่วยให้ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนมีความเข้าใจในแนวคิด และสามารถนำกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

4. ผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำแผนกลยุทธ์การดำเนินงานประกันคุณภาพไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนของตนให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

5. ผลการวิจัยครั้งนี้ หน่วยงานการศึกษาอื่น ๆ สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และทักษะในการประยุกต์ใช้กระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

การทบทวนวรรณกรรม ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเขตภาคเหนือตอนล่างของไทย

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2548, หน้า 1 – 11) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในฐานะผู้ควบคุม กำกับ ดูแลและประสานงานการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนในสังกัดหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยได้จัดแบ่งโรงเรียนออกเป็นกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 1 – 12 ให้สอดคล้องกับลักษณะทางกายภาพ บริบทและสภาพแวดล้อม รวมทั้งสภาพพื้นที่ การประสานงานและการดำเนินงานตามความเหมาะสม ซึ่งกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 1 – 12 ประกอบด้วยเทศบาล จำนวน 144 แห่ง เมืองพัทยา 1 แห่ง โรงเรียนจำนวน 520 โรงเรียน ซึ่งโรงเรียนเทศบาลในกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 7 จำนวน 8 จังหวัด ประกอบด้วยโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร ตาก นครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัยและอุตรดิตถ์

2. กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.

2545 มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก

3. การวางแผนกลยุทธ์

การวางแผนกลยุทธ์นั้นต้องอาศัยวิสัยทัศน์ (Vision) ของผู้นำในการที่จะเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกที่จะกระทบ ทั้งเป็นการวางแผนในลักษณะพัฒนาทั้งการแก้ไขและรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วยวิธีการคิดหรือการบริหารเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ (สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์, 2548, หน้า 5) ด้วยการลงมือปฏิบัติให้เป็นจริง และต้องการคิดริเริ่มมองสิ่งแวดล้อมในองค์กร และสิ่งแวดล้อมภายนอกองค์กรประกอบกัน (ปราชาญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง, 2545, หน้า 170) โดยจุดมุ่งหมายหรือผลสำเร็จที่ต้องการในการจัดทำแผนกลยุทธ์นั้นจะต้องเริ่มต้นด้วยผลลัพธ์ ซึ่งเป็นการทำงานในเชิงรุกเพื่อให้อนาคตที่มุ่งหวังนั้นเป็นจริง (สุภาวดี วิริยะประพันธ์,

2547, หน้า 21) ซึ่งประโยชน์ของการวางแผนกลยุทธ์ว่า เป็นการกำหนดทิศทางขององค์กร การสร้างความสอดคล้องในทางปฏิบัติ การสร้างความพร้อมให้แก่องค์กร และการสร้างประสิทธิภาพในการแข่งขัน (จินตนา บุญบังการ และณัฐพันธ์ เจริญนนท์, 2546, หน้า 16) โดยการจัด ทำแผนกลยุทธ์นั้นมี 3 ขั้นตอนคือ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก 2) การวางแผนกลยุทธ์ ด้วยการจัดทำแผนกลยุทธ์เฉพาะอย่างได้แก่การจัดทำกลยุทธ์พื้นฐาน และกลยุทธ์สำหรับประเด็นปัญหา 3) การจัดทำแผนปฏิบัติ (Action Plan) ให้ทุกฝ่ายงาน จัดทำแผนปฏิบัติไว้ในกลยุทธ์นั้น นั่นคือในแต่ละฝ่ายทำร่างแผนรายละเอียดที่ประกอบด้วยเป้าหมายเชิงปริมาณและการดำเนินการตามลำดับของเวลา

4. การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษาคือ การให้ความมั่นใจแก่เจ้าของเงินว่าทุกคนในหน่วยงานทำงานดี มีประสิทธิภาพ (Efficiency) เพื่อผลผลิตของหน่วยงานจะได้มีคุณภาพมากขึ้น (อุทุมพร จามรมาน, 2545, หน้า 1) เป็นการบริหารการศึกษาตามปกติที่มุ่งหวังปรับปรุงให้ดีขึ้น(ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2546, หน้า 5) โดย ให้ทัศนะในการประกันคุณภาพการศึกษาว่า เป็นการปฏิบัติการทั้งหลายที่ได้รับการวางแผนและจัดทำอย่างเป็นระบบในการสร้างความมั่นใจว่าผลผลิตและบริหารเป็นไปตามข้อกำหนดดังคุณภาพกำหนดไว้ (Harrington & Mathers, 1997, p 22) ซึ่งการประกันคุณภาพมีความแตกต่างไปจากการควบคุมคุณภาพ เพราะการดำเนินการก่อนและ

ระหว่างกระบวนการผลิต ป้องกันการผิดพลาด โดยมีหน่วยงานที่ได้รับการฝึกอบรมเป็นผู้ให้คำปรึกษาแก่ผู้ปฏิบัติงาน และมีการตรวจสอบจากบุคคลภายในและภายนอกองค์กรโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานในการตรวจสอบ (Hill, 1998, p 2) ระบบการประกันคุณภาพการศึกษานั้น มีการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน คือ 1) การควบคุมคุณภาพ คือ การกำหนดมาตรฐานคุณภาพและการพัฒนาสถานศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐาน 2) การตรวจสอบคุณภาพ คือ การตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด และ 3) การประเมินคุณภาพ คือ การประเมินคุณภาพของสถานศึกษา โดยหน่วยงานที่กำกับดูแลในเขตพื้นที่ และหน่วยงานต้นสังกัดในส่วนกลาง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2546 ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 7 – 8)

5. การดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน หมายถึง การประกันคุณภาพการปฏิบัติงานของทุกคนที่จะต้องปฏิบัติให้มีคุณภาพตลอดเวลา (จำรัส นองมาก, 2545, หน้า 27) เป็นกระบวนการที่บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมายและวิธีการ ลงมือทำเป็นแผนในทุกขั้นตอน มีการบันทึกข้อมูลเพื่อร่วมกันตรวจสอบผลงาน หาจุดเด่น จุดด้อยที่ต้องปรับปรุงแล้วร่วมกันปรับปรุงแผนงานนั้น ๆ โดยมุ่งหวังให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 9)

การดำเนินการบริหารการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง อันนำไปสู่การส่งเสริมศักยภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้สังคมมั่นใจว่าผู้เรียนทุกคนมีความรู้ ความสามารถ บุคลิกลักษณะและคุณสมบัติ ตามมาตรฐานหลักสูตรขั้นพื้นฐานอย่างแท้จริงสำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2547, หน้า 2 – 3) โดยกระบวนการในการดำเนินงาน เพื่อประกันคุณภาพภายในโรงเรียน เป็นการสร้างความมั่นใจให้กับสังคมและผู้รับบริการว่า สถานศึกษามีความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพของการดำเนินงานในโรงเรียนอย่างถูกต้อง ซึ่งในการประกันคุณภาพการศึกษานั้น สำนักทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ (2545, หน้า 3)

6. เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR

การใช้เทคนิควิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) เป็นเทคนิคที่ จุมพล พูลภัทรชีวิน (2543, หน้า 11 – 13) ได้ปรับปรุงเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique : DT) มาใช้ร่วมกับเทคนิคการศึกษอนาคตแบบชาติพันธุ์วรรณนาที่เรียกว่า Ethnographic Futures Research จึงเรียกว่า Ethnographic Delphi Futures Research (EDFR) โดยนำจุดเด่นของทั้ง EFR และ Delphi มารวมกัน ซึ่งทั้ง 2 วิธี จะช่วยลบจุดอ่อนของแต่ละเทคนิคได้เป็นอย่างดี โดยหลักการแล้ว เทคนิค EDFR ก็คล้ายกับ Delphi เพียงแต่มีการปรับปรุงวิธีให้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมมากขึ้น โดยในรอบแรกของการวิจัยจะใช้การสัมภาษณ์แบบ EFR ที่ปรับปรุงแล้ว กับผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่จะ

ศึกษา จึงต้องใช้ผู้ตอบเป็นจำนวนมาก เพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมสิ่งที่ต้องการ ซึ่งบุญชม ศรีสะอาด และสุริทอง ศรีสะอาด (2552, หน้า 23 – 24) ได้กล่าวถึง เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) ที่ได้รับการพัฒนาโดย จุมพล พูลภัทรชีวิน เป็นการผสมผสานเทคนิค EFR และเทคนิคเดลฟายเข้าด้วยกัน ในรอบแรกของการวิจัย จะใช้การสัมภาษณ์แบบเทคนิค EFR ที่ปรับปรุงแล้ว หลังจากสัมภาษณ์ในรอบแรก ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์แล้วสร้างเป็นเครื่องมือ ซึ่งมักจะ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า แล้วส่งไปให้ผู้เชี่ยวชาญตอบตามรูปแบบของเทคนิคเดลฟาย ด้วยการกำหนดและคัดเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ สร้างเครื่องมือเพื่อสัมภาษณ์แล้วทำเดลฟายเป็นรอบ ๆ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากร คือ เทศบาลในเขตภาคเหนือ ต่างล่างของไทย จำนวน 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัด กำแพงเพชร ตาก นครสวรรค์ เพชรบูรณ์ สุโขทัย พิจิตร พิษณุโลกและอุตรดิตถ์ ซึ่งมีเทศบาล จำนวน 18 เทศบาล และโรงเรียน จำนวน 60 โรงเรียน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็น บุคลากรในเทศบาลและโรงเรียนใน 18 เทศบาล จำนวน 442 คน ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าสายชั้น ครูผู้รับผิดชอบในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ประเมินแผนกลยุทธ์การดำเนินงานประกันคุณภาพ จำนวน 10 คน และโรงเรียนที่ใช้ ทดลอง จำนวน 2 โรงเรียน โดยใช้การสุ่มแบบ

จำแนกประเภทโรงเรียน (Stratified Random Sampling) เป็นขนาดใหญ่และขนาดกลาง แล้ว ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ด้วยการจับสลากจาก โรงเรียนในสังกัดเทศบาล 18 เทศบาล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ 1) แบบ สอบถามข้อมูลการดำเนินงานประกันคุณภาพ และปัจจัยที่เกื้อหนุน โอกาสและอุปสรรคในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน 2) แบบ สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 3) แบบสอบถามเพื่อการพิจารณาคำตอบของตนเองเปรียบเทียบกับ กลุ่ม 4) แบบสอบถามเพื่อยืนยันคำตอบของตนเอง 5) แบบสอบถามเพื่อตรวจสอบระดับ คุณภาพของแผนกลยุทธ์ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีการ ของ Likert (บุญธรรม กิจปรีดาภิรติ, 2542 หน้า 137 – 142) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด และ 6) แบบประเมินคุณภาพ

หาคุณภาพของเครื่องมือ โดยวิธีการตัดสิน พิจารณา ควบคู่กับการหาดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญ (รัตนะ บัวสนธ์, 2538 หน้า 53 – 54) และหา ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีการหาค่า สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตาม วิธีการของครอนบาร์ค วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการ หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การ วิเคราะห์ SWOT การประยุกต์ใช้เทคนิค EDFR ค่าสถิติแบบมัธยฐาน (Median) และค่าพิสัย ควอไทล์ (Interquartile range)

ผลการวิจัย

1. การศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเขตภาคเหนือตอนล่างของไทย มีดังต่อไปนี้

1.1 สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดเทศบาล เขตภาคเหนือตอนล่างของไทย พบว่า อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและรายกิจกรรม อยู่ในระดับมาก ด้านการวางแผนประกันคุณภาพ ด้านการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน และด้านการตรวจสอบ ทบทวนประเมินคุณภาพตามลำดับ

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยเกื้อหนุนโอกาสและอุปสรรคของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเขตภาคเหนือตอนล่างของไทย พบว่า อยู่ในระดับปานกลางโดยสภาพแวดล้อมภายใน อยู่ในระดับมาก และสภาพแวดล้อมภายนอก อยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

2. การจัดทำแผนกลยุทธ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเขตภาคเหนือตอนล่างของไทย มีดังนี้

2.1 การจัดทำแผนกลยุทธ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเขตภาคเหนือตอนล่างของไทย จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าสายชั้นและครูผู้รับผิดชอบการดำเนินงานประกันคุณภาพ และการยืนยันความเหมาะสมของแผนกลยุทธ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเขตภาคเหนือตอนล่างของไทยที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาจากการวิเคราะห์

และสังเคราะห์ข้อมูล การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนที่กล่าวถึง พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดโดยสาระของแผนกลยุทธ์ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และกลยุทธ์ในการดำเนินงานด้านการควบคุมคุณภาพ ด้านการตรวจสอบคุณภาพและด้านการประเมินคุณภาพ

2.2 การตรวจสอบคุณภาพของแผนกลยุทธ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเขตภาคเหนือตอนล่างของไทย พบว่า แผนกลยุทธ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเขตภาคเหนือตอนล่างของไทย มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ประเด็นกลยุทธ์ ด้านการควบคุมคุณภาพ ด้านการตรวจสอบคุณภาพ และด้านการประเมินคุณภาพที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีถึงดีที่สดุ

3. การทดลองใช้แผนกลยุทธ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเขตภาคเหนือตอนล่างของไทย ในโรงเรียนเทศบาล พบว่า โรงเรียนทั้ง 2 โรงเรียนได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาทุกมาตรฐาน และเมื่อเปรียบเทียบ 2 ปีการศึกษา ปีการศึกษา 2552 มีผลการประเมินสูงกว่าปีการศึกษา 2551

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเขตภาคเหนือตอนล่างของไทย มีดังต่อไปนี้

1.1 สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดเทศบาล เขตภาคเหนือตอนล่างของไทย พบว่า อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและรายกิจกรรม อยู่ในระดับมาก ด้านการวางแผนประกันคุณภาพ ด้านการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน และด้านการตรวจสอบ ทบทวนประเมินคุณภาพตามลำดับ เพราะการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนนั้นทุกคนถือเป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ และเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่กำหนดให้สถานศึกษาและบุคลากรของสถานศึกษาที่ต้องร่วมมือกันดำเนินงานให้เป็นหลักประกันคุณภาพกับผู้ปกครองนักเรียนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 6 มาตรา 47 และ 48 ที่ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาร่วมกันจัดให้มีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา และให้ถือว่าประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นความรับผิดชอบต่อสังคม ที่สังคมมีสิทธิที่จะเรียกร้องให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษา พัฒนาบุตรหลานอย่างมีประสิทธิภาพ (สงบ ลักษณะ, 2541, หน้า 2) เพื่อการสร้างความมั่นใจ ความพึงพอใจในคุณภาพการศึกษาที่ได้มาตรฐานให้แก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ให้เกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการศึกษาระหว่างผู้ให้และผู้รับบริการคือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง ชุมชน บุคลากรในพื้นที่และองค์กรต่าง ๆ (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2543, หน้า 10)

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยเกื้อหนุนโอกาสและอุปสรรคของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเขตภาคเหนือตอนล่างของไทย พบว่าอยู่ในระดับปานกลางโดยสภาพแวดล้อมภายใน อยู่ในระดับมาก และสภาพแวดล้อมภายนอก อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ เพราะปัจจัยเกื้อหนุน โอกาสและอุปสรรคเป็นสภาพแวดล้อมมีความสำคัญต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยปัจจัยเกื้อหนุนที่เป็นสภาพแวดล้อมภายในของสถานศึกษาอย่างเพียงพอต่อการดำเนินงานที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการให้สถานศึกษามีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง ดังนั้น ผู้บริหารและครูทุกคน จึงต่างเห็นตรงกันว่าการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษามีความสำคัญต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา จึงให้ความสำคัญอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมากดังกล่าว นอกจากนี้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อค้นหาปัจจัยเกื้อหนุน โอกาสและอุปสรรคที่เป็นบริบทต่าง ๆ ของโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันนั้น ซึ่งการตรวจสอบปัจจัยแวดล้อม เป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับองค์กรทั้งภายในและภายนอกแล้วนำมาวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ปัจจัยเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Factors) ทำให้บุคลากรขององค์กรได้รับทราบปัจจัยพื้นฐานทั้งภายในและภายนอกที่จะช่วยนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพขององค์กรได้ต่อไป ซึ่งการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมดังกล่าวเป็นเครื่องมือหนึ่งในการศึกษาและค้นหาคัญภาพของสถานศึกษาเพื่อใช้ในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาได้

เป็นอย่างดี (บุญเกียรติ ชีวะตระกูลกิจ, 2548, หน้า 45 – 46) สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลาวรรณ์ ศรีแผ้ว (2546) ศึกษา การศึกษาสภาพและปัญหา การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าสภาพ การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 3 ด้านคือ ด้านผู้เรียน ด้านปัจจัยและด้านกระบวนการ มีการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก

2. การจัดทำแผนกลยุทธ์การดำเนินงาน ประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดเทศบาล เขตภาคเหนือตอนล่างของไทย มีดังนี้

2.1 การจัดทำแผนกลยุทธ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัด เทศบาลเขตภาคเหนือตอนล่างของไทย จากการ สัมภาษณ์ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าสายชั้นและครูผู้รับผิดชอบการดำเนินงานประกันคุณภาพ และการยืนยันความเหมาะสมของแผนกลยุทธ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเขตภาคเหนือตอนล่างของไทย พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดโดยสาระของแผนกลยุทธ์ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และกลยุทธ์ในการดำเนินงานด้านการควบคุมคุณภาพ ด้านการตรวจสอบคุณภาพและด้านการ ประเมินคุณภาพ เพราะการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องดำเนินการให้สถานศึกษามีคุณภาพและมีมาตรฐานการศึกษาตามกำหนด ผู้บริหารและครูของสถานศึกษาจะต้องร่วมมือกันวิเคราะห์

สภาพแวดล้อม มาใช้ในการวางแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา การวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่มีความสำคัญในทางปฏิบัติของสถานศึกษา ให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานตามที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด การวางแผนกลยุทธ์จึงเป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหารจัดการและพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย โดยใช้หลักการและทฤษฎีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมตามหลักการ SWOT Analysis มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำมาใช้ในการจัดทำแผนกลยุทธ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนดังกล่าว ผู้บริหารและครูได้มีส่วนร่วมในการวางแผนกลยุทธ์การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาดังกล่าว รวมทั้งการทบทวนคำตอบและยืนยันความคิดเห็นที่มีต่อแผนกลยุทธ์นั้นด้วย ในการจัดทำแผนกลยุทธ์ที่ดีนั้น มีขั้นตอนหลักในการจัดทำแผนกลยุทธ์ไว้คือ กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) กำหนดพันธกิจหลัก (Mission) กำหนดค่านิยมร่วม (Shared Value) กำหนดความสามารถหลัก (Core Competency) กำหนดวัตถุประสงค์หลัก (Long – term Objective) กำหนดจุดมุ่งหมายเชิงกลยุทธ์ (Strategic Goal) หรือกำหนดกลยุทธ์ กำหนดกลุ่มดัชนีวัดความสำเร็จแบบสมดุล (BSC) หรือผลสัมฤทธิ์หลัก (KRA) และการกำหนดแผนงานและโครงการ (พัฒนา พัฒนพงศ์, 2546, หน้า 12) ในการวางแผนกลยุทธ์ เป็นวิธีการหรือวิธีดำเนินการหรือเทคนิค การปฏิบัติอันแยบคายในการดำเนินงานไปสู่จุดหมายและตอบสนองวิสัยทัศน์และภารกิจขององค์กร ด้วยการกำหนดทิศทางที่จะทำในอนาคต ซึ่งเป็นการตัดสินใจที่จะสร้างโอกาสใหม่สำหรับวันพรุ่งนี้ โดยพยายาม

ใช้แนวโน้มปัจจุบันเพื่อสร้างประโยชน์อันสูงสุด (อนันต์ เกตุวงศ์ , 2543, หน้า 159 ; สารโจน์ โอพิทักษ์ชีวิน, 2546, หน้า 4)

2.2 การตรวจสอบคุณภาพของแผนกลยุทธ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเขตภาคเหนือตอนล่างของไทย พบว่า แผนกลยุทธ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเขตภาคเหนือตอนล่างของไทย มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ประเด็นกลยุทธ์ ด้านการควบคุมคุณภาพ ด้านการตรวจสอบคุณภาพ และด้านการประเมินคุณภาพ ที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีถึงดีที่สุดใน เพราะการจัดทำแผนกลยุทธ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ด้วยการใช้เทคนิคของ SWOT Analysis เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา เพื่อจัดทำแผนกลยุทธ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ซึ่งเป็นไปตามสภาพแวดล้อมที่ได้ศึกษามาเป็นอย่างดี โดยการเน้นสภาพของความเป็นจริง ในขณะที่เมื่อนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการศึกษาได้ตรวจสอบความเหมาะสมสามารถนำไปปฏิบัติได้และยังได้ให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบการดำเนินงานประกันคุณภาพได้ศึกษาในรายละเอียดถึงความเหมาะสมและยืนยันของแผนกลยุทธ์ที่สร้างขึ้น สามารถนำไปใช้ในการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาได้ จึงทำให้แผนกลยุทธ์ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นมีความเหมาะสมสำหรับนำไปใช้ในการดำเนินงานให้สถานศึกษามีระบบการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในได้อย่างเป็นระบบ อีกทั้งผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และผู้มีหน้าที่ด้านต่าง ๆ

ของการปฏิบัติทราบล่วงหน้าโดยมีปฏิทินการปฏิบัติงานว่าจะเข้ามาร่วมคิด ร่วมปฏิบัติงานในช่วงเวลาใด โดยวิธีปฏิบัติการดำเนินงานประกันคุณภาพตามแผนกลยุทธ์ที่มีการแต่งตั้งและปรับองค์การ ซึ่งขั้นตอนหลักในการจัดทำแผนกลยุทธ์ประกอบด้วย กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) กำหนดพันธกิจหลัก (Mission) การกำหนดค่านิยมร่วม (Shared Value) การกำหนดความสามารถหลัก (Core Competency) การกำหนดวัตถุประสงค์หลัก (Long – term Objective) การกำหนดจุดมุ่งหมายเชิงกลยุทธ์ (Strategic Goal) หรือการกำหนดกลยุทธ์ การกำหนดกลุ่มดัชนีวัดความสำเร็จแบบสมดุล(BSC)หรือผลสัมฤทธิ์หลัก(KRA) และการกำหนดแผนงานและโครงการ (พวงรัตน์ เกสรแพทย์, 2543, หน้า 21)

3. การทดลองใช้แผนกลยุทธ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเขตภาคเหนือตอนล่างของไทย ในโรงเรียนเทศบาลพบว่า โรงเรียนทั้ง 2 โรงเรียนได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาทุกมาตรฐาน และมีผลการประเมินสูงกว่าปีการศึกษาที่ผ่านมา เพราะการจัดทำแผนกลยุทธ์ใช้กระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล โดยได้ประยุกต์เทคนิค EDFR มาใช้ในการจัดทำแผนกลยุทธ์ การตรวจสอบความเหมาะสม ความสอดคล้อง ความเป็นไปได้ และการยืนยันแผนกลยุทธ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน จึงส่งผลให้แผนกลยุทธ์การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนมีความเหมาะสมที่ดีและสามารถนำไปใช้ในการดำเนินงานได้เป็นอย่างดี ประสพผลสำเร็จมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีถึงดีมาก ซึ่งการจัดทำแผนกลยุทธ์

ที่ดีและมีความเหมาะสมนั้นมี 3 ขั้นตอนที่สำคัญ ประกอบด้วยกำหนดยุทธศาสตร์ขององค์กร Corporate Mission หรือ Strategic Objectives เพื่อให้ทราบภาระงาน ทิศทางและเป้าหมายที่ต้องการ ต้องทำ ตรงกับแนวคิดของแผนกลยุทธ์ที่ดีและเหมาะสมนำไปสู่ความสำเร็จ (สุพานี สฤกษ์วานิช, 2544, หน้า 14 ; กรมวิชาการ, 2545, หน้า 30 – 46)

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2545). การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ลำดับที่ 1. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2547). การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลและเมืองพัทยา). กรุงเทพมหานคร : ชุมชนเกษตรกรรมแห่งประเทศไทย.
- _____. (2548). รายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีการศึกษา 2548. กรุงเทพมหานคร : ชุมชนเกษตรกรรมแห่งประเทศไทย.
- เข็มทอง ศิริแสงเลิศ. (2540). การวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ดุสิตวิทยานิพนธ์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี. (2539). ในหลวงกับการศึกษาไทย : หัวทศวรรษสิริราชสมบัติ. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- จำรัส นองมาก. (2545). การประกันคุณภาพการศึกษาอย่างถูกต้องและมีความสุข. นครปฐม : ฟิสิกส์ เซนเตอร์.
- จินตนา บุญบังการ และณัฐพันธ์ เขจรนนท์. (2546). การจัดการเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดเคชั่น.
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2543). โครงการศึกษานำร่อง Scenario ประเทศไทย : รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ดวงใจ ฤทธาการ. (2545). การศึกษาความต้องการความจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา หลังการได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.). วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพ ศรีบุญนาถ. (2545). การจัดการเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุทรไพศาล.

- บุญเกียรติ ชีวะตระกูลกิจ. (2548). *การจัดการเชิงกลยุทธ์ สำหรับ CEO*. กรุงเทพฯ : บริทสุขุมและบุตร.
- บุญชม ศรีสะอาด และ สุรทอง ศรีสะอาด. (2552). *การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2542). *เทคนิคการสร้างเครื่องมือ รวบรวมข้อมูลสำหรับ การวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 5) กรุงเทพฯ : เจริญดีการพิมพ์.
- ปราชญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง. (2545). *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พวงรัตน์ เกษรแพทย์. (2543). *การวางแผนกลยุทธ์สำหรับนักการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. (2546). *กระบวนการค้นพบใหม่ในการบริหารจัดการอุดมศึกษาไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตน์ บัวสนธ์. (2538). *การประเมินผลโครงการการวิจัยเชิงปริมาณ*. กรุงเทพฯ : ต้นอ้อ แกรมมี่ จำกัด.
- วัฒนา พัฒนพงศ์. (2546). *BSC และ KPI เพื่อการเติบโตขององค์กรอย่างยั่งยืน*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : นวสาส์นการพิมพ์.
- วิลาวัลย์ ศรีแผ้ว. (2546). *การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยรามคำแหง*.
- สงบ ลักษณะ. (2541, สิงหาคม). “แนวทางประกันคุณภาพการศึกษา” *ข้าราชการ*. 18 , 2-5.
- สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. (2548). *การบริหารเชิงกลยุทธ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : อมรินทร์ พรินติ้ง .
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2547). “รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียน กทม. โรงเรียนเทศบาล”. เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาท้องถิ่น.
- สยาม สุ่มงาม. (2541). *กระบวนการดำเนินงาน ปัญหาและแนวทางแก้ไขการประกันคุณภาพการศึกษา:กรณีศึกษาโรงเรียนนาร่อง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- สาโรจน์ โอพิทักษ์ชีวิน. (2546). *การบริหารเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ : เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น. (2544). *แนวนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระยะ 15 ปี (พ.ศ.2545 – 2559)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อาสารักขาตินแดน.
- สุพานี สฤกษ์ภูวนิช. (2544). *การบริหารเชิงกลยุทธ์ แนวคิดและทฤษฎี*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุภาวดี วิริยะประพันธ์. (2547). *การจัดทำแผนกลยุทธ์. (พิมพ์ครั้งที่ 2).* กรุงเทพฯ :
ธรรมกมลการพิมพ์.

อนันต์ เกตุวงศ์. (2543). *หลักและเทคนิคการวางแผน.* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.

อุทุมพร จามรمان. (2545). *๑ ขั้นตอนการประกันคุณภาพการศึกษาที่ครบวงจร.* กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์พันธ์.

Harrington, H. J. & Mathers, D. D. (1997). *ISO 9000 and beyond : From compliance to
Conformance improvement.* New York : Mc Graw-Hill.

Hill, R.(1998, October). "Quality assurance, continuous quality improvement and
nealth care." *Document in Quality Assurance Seminar.* Saraburi. 2-15.